

4. Постанова Верховного Суду від 19.05.2020 (справа № 683/2848/1-5-к; № 51-5721км18) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89519144> (дата звернення 23.04.2023);

5. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення контррозвідувальної діяльності та посилення інституційної спроможності суб'єктів її здійснення під час відсічі збройної агресії проти України»/ URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1561605> (дата звернення 23.04.2023);

6. Севрук Ю. *Актуальні питання використання матеріалів контррозвідувальної та розвідувальної діяльності у кримінальному процесі*. Вісник Національної академії прокуратури України № 4(46) 2016 р. С. 5-9.

Шумейко Дмитро Олександрович,
доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

НЕДОЛІКИ ПРАВОЗАСТОСОВНОЇ ПРАКТИКИ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СПЕЦІАЛЬНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Аналіз правозастосовної практики спеціального досудового розслідування та спеціального судового провадження виявив численні проблеми у діяльності органів досудового розслідування і суду, що зумовлені недоліками правової регламентації.

Захисники, намагаючись уникнути ризику для підзахисних переважно посилаються на наступні обставини: безпідставність здійснення спеціального судового провадження (необізнаність підзахисного про кримінальне провадження); вина підзахисного не доведена (адже мотив і умисел на учинення злочину неможливо встановити, зважаючи на те, що вони є суб'єктивними ознаками, а підзахисний жодного разу не був допитаний у кримінальному провадженні) ; недопустимість та неналежність доказів сторони обвинувачення (зазвичай, шляхом вказівки на процесуальні порушення). Ураженість їх позиції полягає у тому, що проблемним є питання обсягу прав обвинуваченого, які можуть бути реалізовані через захисника, а крім цього, існує проблема визначення загальної лінії захисту і її узгодженості з інтересами обвинуваченого (за відсутності зв'язку з підозрюваним).

Натомість сторона обвинувачення висуває аргументи, які повинні нівелювати доводи захисників, наприклад, обвинувачений сам обрав захисника, що свідчить про те, що позиція обвинуваченого

відома захиснику; захисника було призначено і він має зв'язок з обвинуваченим. Дійсно на практиці складно уявити ситуацію що захисника було призначено і він не має зв'язку з обвинуваченим, але апіорі законодавець вважає саме таку ситуацію як стандартну, з приводу чого виникають ряд проблемних питань, як на рівні досудового розслідування так і судового розгляду.

Відповідно аналізу слідчої, прокурорської практики, на результат розгляду слідчим суддею клопотань про здійснення спеціального досудового розслідування вплинули недоліки: пов'язані із повідомленням про підозру, підтвердження належного порядку викликів (неналежне підтвердження дій щодо дотримання процедури відправлення повідомлень, відсутність інших дій, що свідчать про ініціативність і активність щодо надіслання та/або вручення повідомлення); щодо здійснення розшуку, встановлення місцезнаходження (не зазначення слідчим прокурором даних, що підтверджують факт перебування особи за межами України, на тимчасово окупованій території (у тому числі посилення на інформацію (розшукова справа, лист, рапорт) оперативних підрозділів із формулюванням про вірогідне перебування особи у певному місці) у той час як підтвердження перебування особи за межами країни або на тимчасово окупованій території потребує зазначення процесуальних джерел, передбачених ст. 84 КПК України з яких отримано такі дані); не підтвердження оголошення підозрюваного у міжнародний розшук; переховування підозрюваного з метою ухилення від кримінальної відповідальності (обґрунтування переховування оголошенням у розшук, відсутність даних про процесуальні дії щодо з'ясування факту переховування особи, виклики особи після повідомлення про підозру); не відповідність інформації про розшук фактичним обставинам провадження, подання клопотання з порушенням правил підсудності; недоведеність обставин: відсутність достатніх доказів для підозри; не доведеність факту переховування підозрюваного від слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності.

У судовій практиці визначено наступні проблемні питання, які частково відображають зазначені вище: у КПК не визначено порядок дій слідчого судді у випадку, якщо клопотання відповідає вимогам ст. 297-2 КПК України, але подане для розгляду суб'єкту, який не має повноважень його розглядати (наприклад, звернення з клопотанням про проведення спеціального досудового розслідування до вищого антикорупційного суду (у випадках, коли кримінальне провадження зареєстроване до початку його роботи і досудове розслідування здійснюється іншими, ніж НАБУ, органами досудового розслідування); за умови практично ідентичного змісту мотивувальної частини ухвали про здійснення спеціального судового провадження (або відмову у здійсненні), резолютивна частина може містити протилежні приписи

(наприклад, суд задовольняє клопотання про здійснення спеціального судового провадження / відмовляє у його задоволенні, або навпаки); поширеність практики відмови у задоволенні клопотання, зупинення судового провадження та оголошення обвинуваченого у розшук (відповідно до ст. 335 КПК України). Суди, відмовляючи у задоволенні клопотання про здійснення спеціального судового провадження переважно зазначають, що прокурором не надано належних доказів про: переховування обвинуваченого з метою ухилення від кримінальної відповідальності, належне повідомлення обвинуваченого, його недвозначну відмову від права з'явитися в суді.

Тобто, практично всі проблемні питання пов'язані з суб'єктивним ставленням сторін кримінального процесу до норм права, що регламентують спеціальне досудове розслідування та спеціальне судове провадження внаслідок об'єктивної можливості їх протилежного (або подвійного за змістом) тлумачення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 21.04.2023).

Щербина Дар'я Віталіївна,

курсант 3-го курсу ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Плетенець Віктор Миколайович,

професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

У сучасних реаліях одним із найважливіших завдань криміналістики є розроблення та застосування криміналістичних засобів, прийомів і методів, що дають змогу збирати, досліджувати й використовувати доказову інформацію. Аналізуючи вищенаведене, детально про що наголошує колектив авторів у підручнику «Криміналістика» [1], можемо зазначити, що техніко-криміналістичне забезпечення розслідування – це система наукових положень та методів, тактичних прийомів, організаційних заходів, на меті якого є